

รัฐบาลจีนเกือหนุน ทุนมั่งกรพิชิตทั่วโลก

เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว มีการจัดประชุมวิชาการด้านชายแดนศึกษาและพัฒนาระหว่างประเทศ ครั้งที่ 2 ที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย ซึ่ง ศ.ดร.ยศ สันตสมบัติ อาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กล่าวปาฐกถา “อาเซียนใต้ระเงอทุนนิยมจีน” ในการประชุมวิชาการด้านชายแดนศึกษาและพัฒนาระหว่างประเทศ ครั้งที่ 2 ที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย เล่าเรื่องการแผ่ขยายของทุนจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นเรื่องน่าสนใจ จึงขอนำมาเล่าต่อกับท่านผู้อ่านในสัปดาห์นี้

อาจารย์ยศ เล่าว่า 20 ปีมานี้ มองเห็นทุนจีนเข้าไปในลาว เมียนมา กัมพูชา เวียดนาม (CLMV) จำนวนมาก ซึ่งตั้งแต่จีนเปิดประเทศตั้งแต่ปี 2521 เศรษฐกิจก็เติบโตอย่างรวดเร็ว “ปัจจุบันขนาดเศรษฐกิจจีนใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก และหากไม่มีอะไรพลิกผันก็น่าจะแซงสหรัฐอเมริกาขึ้นเป็นอันดับ 1 ในอนาคตอันใกล้” จะเห็นว่าเงินขยายการลงทุนไปทั่วทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แอฟริกา ลาตินอเมริกา แม้แต่ตะวันออกเฉียงกลางที่ว่ากันว่าไปยากจีนก็ไปได้

“ในเชียงใหม่ สมัยก่อนเราก็นักท่องเที่ยวยุโรปๆ มาๆ นักท่องเที่ยวพวกนี้เราก็จอกหน้าเป็นประจำข้ามปี ถ้าเราไปตามศูนย์การค้าในเชียงใหม่ ผมไม่แน่ใจว่าเชียงรายมีหรือเปล่าเพราะไม่เคยไปศูนย์การค้าที่เชียงราย แต่ที่เชียงใหม่ผมคิดว่ามีคนจีนอาศัยอยู่ไม่ต่ำกว่าแสนคน ฉะนั้นเงินคือความเป็นจริงของชีวิตเราในเวลานี้” นักวิชาการด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาผู้สนใจเรื่องจีน ระบุ

อาจารย์ยศ เล่าต่อไปว่า อาเซียนหรือประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกิดขึ้นในปี 2510 ซึ่งตรงกับ

ยุค “สงครามเย็น (Cold War)” โลกถูกแบ่งเป็น 2 ขั้ว ระหว่างฝ่ายเสรีนิยมประชาธิปไตยนำโดยสหรัฐฯ และฝ่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์นำโดยสหภาพโซเวียต (รัสเซีย) และจีน “สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ อันเป็น 5 ชาติผู้ก่อตั้งอาเซียน ล้วนกลัวภัยคอมมิวนิสต์” การเกิดขึ้นของอาเซียนจึงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ปิดล้อมคอมมิวนิสต์ของสหรัฐฯ ด้วย เห็นได้ว่า มีฐานทัพสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ ช่วงสงครามเกาหลีและสงครามเวียดนาม

“30 ปีแรกของอาเซียน (2510-2540) อาเซียนเป็นองค์กรที่ต่อต้านจีนอย่างชัดเจน” แต่หลังปี 2540 หลังวิกฤติเศรษฐกิจ สหรัฐฯ และญี่ปุ่นไม่ได้ช่วยอะไร

ภูมิภาคนี้ ตรงข้ามกับจีนที่มั่งคั่งขึ้น “จีนสร้างภาพลักษณ์ให้อาเซียนเห็นว่าคอมมิวนิสต์ไม่น่ากลัว..และเรารักกันได้” ความกังวลที่อาเซียนมีต่อจีนจึงลดลง “ปลายทศวรรษ 1990s (หลังปี 2540 เป็นต้นมา) จีนเริ่มมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น” ในขณะที่สหรัฐฯ หันไปทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ไม่ได้สนใจอาเซียนอีก จีนกับอาเซียนจึงเริ่มสนิทกันมากขึ้นเรื่อยๆ

“หลังการทำสนธิสัญญาการค้าเสรีจีน-อาเซียน มูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สถานะการพึ่งพิงจีนก็มากขึ้น” โดยเฉพาะประเทศกลุ่ม CLMV “ในฐานะ

ที่สหรัฐฯ เคยใช้อาเซียนปิดล้อมจีน จีนจึงให้ความสำคัญสำคัญกับอาเซียนเป็นอันดับต้นๆ ของโลก ไม่ว่าในทางเศรษฐกิจหรือการทหาร” จีนพยายามสลายการที่อาเซียนมองจีนในแง่ความมั่นคง ด้วยการเข้ามาแบบเน้นเรื่องเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน

อย่างไรก็ตาม อาจารย์ยศย้ำว่า “ทุนนิยมแบบจีนไม่เหมือนทุนนิยมปกติทั่วไป” กล่าวคือ จีนสถาปนารัฐคอมมิวนิสต์ และปัจจุบันก็ยังอ้างเช่นนั้น “ก่อนปี 2521 ไม่มีสิ่งทีเรียกว่าทุนนิยมในจีนแผ่นดินใหญ่ ในขณะที่ชาวจีนโพ้นทะเลได้เข้าไปสร้างระบบทุนนิยมในอาเซียน” ซึ่งก็ยังคงแตกต่างกันอีก เช่น ทุนจีนในไทยไม่เหมือนกับทุนจีนในมาเลเซีย ลาว เวียดนาม ฯลฯ “แต่เมื่อรัฐบาลจีนเริ่มสร้างทุนนิยมขึ้นมา ทุนนิยมนั้นถูกกำกับโดยรัฐ” เป็นทุนรัฐนำ ทุนนิยมอำพราง มีความซับซ้อน

“เอาแค่ในเชิงราย เราไม่มีทางรู้ได้เลยว่าบริษัทนี้ใครเป็นเจ้าของ ไม่มีทางรู้ได้เลยว่ามันเชื่อมโยงกับรัฐอย่างไร ในความเป็นจริงถ้าเราสืบได้ เราอาจจะพบว่าบริษัทนี้ลึกๆ แล้วตั้งโดยรัฐวิสาหกิจจีน แต่ในแง่ที่รัฐก็มีหลายระดับในความสัมพันธ์ของทุนนิยมกับรัฐในจีน มีทั้งรัฐบาลกลาง หน่วยงานของรัฐบาล และรัฐบาลระดับมณฑล ระดับท้องถิ่น แล้วจีนพยายามสนับสนุนให้รัฐบาลระดับมณฑลแข่งขันกันตลอดเวลา และจีนเมื่อแข่งขันภายใต้ระบบทุนนิยม แข่งกันยิ่งกว่าตะวันตก” อาจารย์ยศกล่าวถึงความซับซ้อนของทุนนิยมแบบจีน

สำหรับในภูมิภาคอุษาคเนย์ (อาเซียน) ผู้เด่นหลัก 2 ราย ในระดับมณฑล-เมือง ที่รัฐบาลจีนสนับสนุน คือ “คุนหมิง-กวางสี” แข่งกันว่าใครจะครองการลงทุนมากกว่ากัน “ยังไม่ต้องนับภาคเอกชนทั้งจากแผ่นดินใหญ่ฮ่องกง มาเก๊า” ซึ่งก็มีรูปแบบที่แตกต่างกันไป อาจารย์ยศกล่าวว่า “เมื่อทุนจีนเข้ามา สิ่งแรกที่พบคือเจ้าสัวลูกจีนที่กุมบังเหียนทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ” หลังจากนั้นก็อาจมีทั้งการแข่งขัน ประนีประนอม หรือลงทุนร่วมกัน

“ทุนจีนมีลักษณะยึดหยุ่น พร้อมปรับตัวเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็ว” แม้สหรัฐฯ จะทำสงครามการค้า (Trade War) ก็ไม่แน่ว่าจะเอาชนะได้ “จีนเป็นประเทศเดียวในโลกที่ผู้นำทุกระดับไปไหนก็หิ้วกระเป๋าไปด้วย..

หมายถึงเอาของไปขาย” และไม่ได้เฉพาะผู้นำ “แม้กระทั่งกรรมกรจีนก็ยังมีความเป็นพ่อค้าในสายเลือด เช่นไปทำงานสร้างถนนในลาว เสร็จงานแล้วก็เปิดร้านขายโทรศัพท์มือถืออยู่ที่นั่น” และรัฐบาลจีนพร้อมช่วยเหลือผู้ประกอบการจีนเสมอ

อาทิ “ชาวจีนอยากเปิดกิจการในเชียงใหม่ ระดมทุนจากญาติพี่น้องแล้วก็ยังไม่พอ ส่วนที่ขาดสามารถขอกู้ในอัตราดอกเบี้ยราคาถูกกับรัฐบาลจีนได้ผ่านสมาคมชาวจีน ซึ่งเป็นเรื่องที่คนภายนอกไม่ค่อยรู้” มีศูนย์ช่วยเหลือชาวจีนเกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ทำหน้าที่ช่วยเหลือชาวจีนที่ต้องการประกอบธุรกิจในประเทศนั้นๆ ซึ่งในทางกลับกัน “คนไทยที่อยากไปทำธุรกิจ ในต่างแดนจะไม่มีหน่วยงานใดช่วยเหลือขนาดนี้แน่นอน” จึงไม่ต้องแปลกใจที่จะเห็นสินค้าจีน-ทุนจีนไหลบ่าทะลักเข้ามาเป็นจำนวนมาก

“ผู้ประกอบการจีนรุ่นใหม่ไม่ใช่ประเภทหอบเสื้อผ้ามอนไปตายเอาดาบหน้าแบบชาวจีนโพ้นทะเลดั้งเดิม แต่เป็นคนมีการศึกษาสูง” วุฒิชัยโดยเฉลี่ยคือปริญญาตรี ใช้แอปพลิเคชันมือถือเป็น คำขายทางอินเตอร์เน็ตเป็น “และมีข้อมูลในมือซึ่งส่วนหนึ่งรัฐบาลจีนเป็นผู้สนับสนุน” อาจารย์ยศ จึงสรุปว่า “เราไม่มีทางสู้กับผู้ประกอบการจีนข้ามชาติรุ่นใหม่ได้เลย” เพราะเดิมทีนิสัยคนจีนก็ขึ้นชื่อเรื่องความขยันและมีหัวทางการค้าขายอยู่แล้ว

ยิ่งได้ภาครัฐเป็นกำลังสนับสนุนก็เหมือน “พยัคฆ์ติดปีก” ใครเล่าจะหาญกล้าต่อกร?